

Előfizetési ár:

Egész évre 4 frt.

Félévre 2 frt.

Hirdetések soronként 10 kr.

Mindennemű közlemények a szerkesztőhöz intézendők.

21-dik sz.

Megjelen minden hó 1-én és 15-ikén.

Megrendelhető minden pósta-hivatalnál és a szerkesztőségénél R.-Palotán vagy Budapesten az állatorvosi tanintézetben.

MÁSODIK ÉVFOLYAM.

VETERINARIUS

állatgyógyászati, állategészségügyi, tenyésztési s állattartási szakközlöny.

Felelős szerkesztő és tulajdonos: Nádaskay Béla, tr; társszerkesztő: Varga Ferencz, tr.

Tartalom: Egy terjedő veszélyes szokás. Tormay B. ig. tr.-tól. — Állatorvos-törvényszéki esetek. Közli: Dr. Czako Kálmán tr. (III. Folytatás). — Kisebb közlemények. — Különfélék. — Szerkesztői közlemények.

Egy terjedő veszélyes szokás.

Kocsisok és kupeczek ezelőtt évekkel néha mutattak ezen sorok írójának egyéneket, kikről úgy suttozva elmondták, hogy „nézze ez a kupecz két hét alatt a legroszabb lovat is felhizlalja”, vagy a kocsis beszélte, hej a János furcsa ember, az tudja a mesterségét, eladja a lovai után kimért zab felét, annak árát megiszsza és mégis olyan a kezén levő jószág, mint az alma, bizonyosan *em-bercsontokból* készült port és *csalánmagot* étet vélük.”

Az állatkórodákon, melyek leginkább a vásárookra járó kupeczek lovai által népesítettek, azonban vajmi ritkán találkozott akkor olyan ló, mely arra hogy „mesterséges” úton létesített lett volna jó külseje, gyanut szolgáltatót volna.

Most azonban pár éve, olyan állatok, melyek hirtelen minden könnyen megfejtethető ok nélkül összeestek, leromlottak, melyeknél makacs bélhurutok jelentkeztek, vagy melyek egy új tulajdonosnál elvesztették tehetőségüket*) és a legjobb takarmány mellett is romlottak, igen gyakran találkoznak. De találkoznak ilyenek egyes istállóban, melybe pár hó előtt új kocsis jött.

Ezen esetek érdekelni kezdetek, észleltem, két ízben kísérletet is tettem és meggyőződtem, hogy a leirt hátrányok keletkezése, melyet mindig a lovaknak kitünő jó állapota előzött meg, nem a porrá tört embersont és csalánmag — hanem az „*egérkő*” mirenyessav (arsenicum album) adása által idéztetett elő.

Azon körülmény, hogy az arsenicum használata a lótulajdonosok kárára terjed, szükségessé teszi, hogy azok ezt az anyagot és alkalmazásának veszélyes voltát ismerjék; ez vitt reá, hogy ezt a készítményt egy kis megbeszélés tárgyává tegyem, melyben arra is törekedni fogok, hogy azon téves nézeteket, melyek ezen anyagot és annak a gazdasági állatoknál való alkalmazását illetőleg szaklapokban terjesztettek, lehetőleg tisztázzam.

*) Leistungsfähigkeit.

Az arsen egy meglehetősen gyakran előforduló fém, mely Európa legtöbb államainak bányáiban, de Sziberiában és Mexikóban nagyobb mennyiségben más ásványokkal vegyülve előfordul és az úgynevezett Arsenideket alkotja.

A tiszta Arsen Lemery által 1675-ben állítottatott elő, ezen fém aczélszürke színű, mely ha élenyül vagyis ha hosszabban van a levegő behatásának kitéve, feketés barnára változik; fémalakban ez iz és szagnélküli anyag, ha azonban hevítjük 180° C-nél gőzölni kezd és a gőz igen érezhető *foghagyma* szaggal bír.

Ily alakban az Arsent kevesen ismerik és ezen minőségében reánk nézve fontossággal nem bír, de igen is fontos azon alakjában, ha élenyvel vegyült és azon anyag képződött belőle, mely mirenyessavnak neveztetik és melyet már a legtöbben Arsenicum néven ismernek.

Az arsenicum egy fehér anyag, mely üvegszerű jegőzős és vagy így vagy pedig fehér poralakban árutatik; és ezt nevezi a közönség *egérkőnek* másutt patkányirtó-pornak (arsenicum album).

Az egérkővet már a görögök ismerték, káros hatásáról tudtak egynémelyeket, azonban csakis a múlt században tanulmányozták a tudomány emberei behatóabban, azóta ismerik káros valamint gyógyhatását.

Ma mindenki azt tudja, hogy mérég, tudja, hogy káros valamint alkalmatlan állatok megölésére használják; tudjuk azt is, hogy gyűjteményekben a kitömött állatok az arsenicum album által védetnek a molyok ellen, azt is hallották t. olvasóim, hogy gyógyszerül használják és *ennyire terjed a mirenyessav hasznos alkalmazása; minden más módon való használata káros.*

A fentebb említett célloknál is nagy óvatosságot követel a mirenyessav fölhasználása, ez különösen figyelemre méltatandó akkor, ha irtószer gyanánt alkalmazatik és sok gazdasszony sajnosan győződött meg, mennyire káros, ha a patkányirtó távoztával magyarázhatatlan (?)

ok miatt baromfi állománya elpusztult, a kutyák és macskák a háznál elhulltak.

A nyerészkedési vágy által ösztökélve az iparosok is felhasználták az arsenicum albumot; a viasz sőt a stearin gyertyagyárosok, hogy tetszetősebb terményt nyerjenek, a selyem és más szövetek gyárosai, hogy azoknak ragyogóbb szint tudjanak adni. Tért nyertek az arsenicum színek fazekasok műhelyeiben, falak festésénél sőt még a *czukrászoknál* is, és ezen borzasztó veszélyes anyag fölhatalosítása csak akkor szűnt meg, mikor az emberáldozatok sokasága készítette a hatóságokat, hogy ez ellen a legerélyesebben föllépjenek és kérelhetlen szigorral alkalmazott büntetések által elvegyék mindenki kedvét azt ipari czélokra fordítani. Ezen rémes hatású anyag, — igen rémes hatású, mert a tisztán ásványi mérgek közt nincs egy sem, mely mint mérgező az arsenicum albummal mérkezőzhetnék, — sok sötét drámában szerepelt és bár ritkábban, de még most is szerepelne, ha fölfedezése, a véle való mérgezés kiderítése ma már nem lenne oly könnyű.

De nemcsak az állati szervezetre bir a mireny oly roppant káros hatással, hanem ez a növényzetre is befoly, mit legjobban az Arsenicumgyárak (Gifhütte) közelében észlelhetünk, hol a növények sinlődnék, ha arsenicum rakodik rájuk, hol ezek útján állati megmérgezések is előfordulnak.

Az Arsennek más vegyületei is vannak mind mennyi mérgek, de ezek nem oly oldékonyak lévén nemis annyira hatásosak. Ezek közül csak egyet ismertetünk — az Arsennek kénnel való vegyületét az Auripigmentumot, mely haremekben de az orthodox lengyel zsidóknál is, oltott mézszel mint 1:8-hoz keverve beretváló szerül használtatik.

A mirenyessav bárhol alkalmaztatik, az állati testre károsan hathat. Leggyorsabb az Arsenicum hatása, ha föloldva egy visszérbe fecskendeztetik, lassabban hat a gyomorban és inkább helyileg a nedves vagy hámtalan bőrön alkalmazva; de gyakran úgy is fordultak elő mérgezések, hogy emberek Arsenessav gőzöket légzettek be. A mirenyessav hatása először is helyi-izgató, illetőleg égető, másodsorban kiterjeszkedik az agy és gerinczagyra. Az izgató hatás mérleghető, ha azt a felhámmentes bőrre alkalmazzuk, mert az alkalmazás helye csakhamar élénk pirossá válik, és később azon meglehetősen var képződik, melyet ha leveszünk, alatta gennyedő sebet látunk. Már létező sebeknél az Arsenicum hatása kevésbé intenzív, ott a sebfoltszinen levő fehérnye azt tetemesen gyöngíti.

Belsőleg alkalmazva a hatás attól függ, folyó vagy szilárd állapotban jut-e az Arsenicum a gyomorba, másodsorban üres vagy telt e gyomor ezen mérgező fölvételekor? Kísérletek mutatták, miszerint folyó alakban vagy üres gyomorra az Arsenicum hatása *majdnem kettőzött*, hogy különösen éhes állatok olyan vagy néha kisebb adag által megöletnek, mely jóllakott egyedeknél csak csekély mérvű hasgörcsöket okozott.

A házi állatok közül legérzékenyebb az Arsenicum irányában, ha folyó alakban kapja a szarvasmarha, kevéssé a juh és a ló.

Az Arsenicum helyi hatását a külbőrre említettük, ha azt belsőleg adjuk, szintén ilyenmü hatás mutatkozik mindazon szerveken, melyek a méreggel érintkezésbe jöttek; csak meglobosodnak, és az embernél továbbá azon állatoknál, melyek hányni tudnak — egy óra mulva vagy kevéssé később hányinger, később hányás mutatkozik, melyet a szájúreg kiszáradása és nagy szomjuság követ, és ha itatunk többnyire látjuk, hogy a mérgezetten nyelnek.

Lovaknál a fentebb vázolt időszakban erős kólika tünetei mutatkoznak, az állat fölmelegszik, igen izgatott; még külbőre is érzékenyebb, mellső lábaival kapar, tipeg, a has felé rug, lefekszik ismét felugrik, később földhöz vágja magát, hasa ekkor megpuffad. Ezen időszakban rendszeren bélrekedés társul a leirt kórjelekhez.

Az izgatottságot lehangolt állapot követi, az állat érzékenysége alább száll, a szem látája kitágult, a légzés gyorsabb nehezebben eszközöltetik, az ütér alig érezhető, de tetemesen siettetett. A bélkiürítések ezen időszakban — néha már ezt megelőzőleg is, meghigulnak, színök sötét vagy zöldes, gyakran véresek igen bűzösek.

Az iménti állapot, az érzéketlenség később fokozódik, részletes hűdések támadnak, a fej és a végtagok meghidegülnék és convulsiók közt az állat elhull.

A leirt kórjelek a mérgezés után pár órával — ha folyó alakban üres gyomorba jutott a mérgező, alig egy órával (embernél hamarabb) már mutatkoznak, ettől t. i. a gyomor üres voltától, továbbá a mérgező alakjától, valamint az adag nagyságától függ a halál ideje, mely nagyobb mennyiségű oldott mérgező adásánál 24 óra eltelté előtt is bekövetkezik; de három nap alatt a mérgezett állat többnyire elhull, csak egyes esetek ismeretesek, melyeknél a mérgezés után 7 nap elteltével következett be a halál.

A bonczolásnál talált tünetek a következők:

A bázsing gyomor és belekben a lobos állapot minden tünetei észlelhetők, azok piros, megyszínű és fekete foltokkal borítottak, ez utóbbi szervekben fekélyek, üszkös helyek is találkoznak, néha pedig a belek ily üszkös helyen kiszakadnak és bennük a hasüregbe ömlik.

A tüdőök sötét vérral túlteltek, mely ha szövetébe vágunk kiömlik. A szív belsejében a gyomrocsookban piros foltok találkoznak, melyek az izomzatban is észrevehetőek.

A fentebbiekhez hasonló foltok találkoznak a vesékben és a húgycső takhártyáján.

Az agy és gerinczagy állománya nem változott, ellenben az ezeket burkoló hárttyák vérral erősen belöveltek.

Ha a mérgezett állat több napig élt, a máj, vese és az izomzat is *elzsirosodott* mutatkozik.

Állítják, hogy az Arsenicummal megmérgezett állatok vagy emberek teste elásatván nem rothad el, hanem lassan-lassan összeaszik és mumificálódik. Ezt illetőleg

mi csak azt bizonyíthatjuk, hogy az ilyen cadaverek lassabban ugyan de szintén elrothadnak.

Az Arsenicum albummal való mérgezésnél csakis az első időszakban nyújtható segély, az orvos, kit egy-két órányi távolból hívnak, rendszeren késő érkezik. Embernél, továbbá oly állatoknál, melyek hányni tudnak, a segélynyújtás egy hányató alkalmazásával kezdetik meg. Lovaknál láttuk, hogy Arsenicum által okozott bélfájdalmak a Ricinus olaj adagolása után csillapodtak. Allövetek szintén előnyösek. A mákony az agy megtámadásánál, hideg borogatások fájdalmas helyekre, melegek a kezdődő hűdésekre szintén jó szolgálatot tesznek.

Kiváló sikert két ellenméreg mutat még pedig: a *vasoxydhydrat* és a *Magnesiahydrat*, az utóbbit a *Magnesia ustát*, mint a gyógyszer-tárban nevezik,—minthogy ebből nagyobb mennyiségek adhatók, mert ezen anyag a mirenyessavval gyorsan vegyül és ezen vegyület oldhatatlan vagyis ártalmatlan és hashajtók által való eltávolításáról nem kell gondoskodnunk, jobban ajánljuk.

Elmondottuk a fentebbieket, hogy a tisztelt olvasót ezen mérget illetőleg tájékoztassuk; rendszeren oly mennyiségben, hogy a leirt tünetek föllépjenek, az Arsenicum házi állatoknak nem adatik, de vagy vigyázatlanságból kapnak annyit, hogy mérgezési tünetek mutatkoznak? vagy — és ez is előfordult — roszakaratból, hogy gazdáján boszut álljon, a rosz cseléd ad annyit az egérkőből, a mennyitől az állat elpusztul.

Azért ha a kolika tünetek után az Arsen mérgezést jellegzők mutatkoznak és különösen az elhullás előtt az említett hűdések láthatók, akkor a tulajdonos ne sajnálja a fáradságot, vizsgálja vagy vizsgáltsassa meg a hulla gyomrát és annak tartalmát, s az elhullás szomorú okát megfogja találni.

Az Arsenicum album által történt mérgezés földerítése nem nehéz. Ha a mérgező por alakban adatott, akkor annak föltalálása a lobos takhártya helyeken a gyomor vagy belekben néha szabad szemmel lehető és a mérgezés constatálható; a folyadékban adott mirenyessav föltalálására már vegyi kutatás szükséges.

A vegyi kutatása a szóban forgó mérgezőnek legkönnyebben úgy eszközöltetik, hogy gáz- vagy borszeszlángban a gyomor vagy bélbennék egy része elégettetik, égés-kor vizirányosan egy fehér porcellán tálat tartunk a láng fölé, melyen csakhamar fényes szürkés foltok u. n. tükrök támadnak, melyek ha Chlornatrium oldattal kezelve elenyésznek, biztosak lehetünk a mirenyessav jelenlétéről, ha ezen oldat nem hat rájuk, akkor nem Arsenicum, hanem Autimon-tükör volt a csészén és nem az előbbi mérgező, hanem az utóbbi anyag, vagyis egy dárdánykészítményt kapott az állat.

Mint mondánk, házi állataink oly nagy adagban, hogy általa gyors halál okoztatnék, ritkán jutnak Arsenicumhoz, de annál gyakrabban adatnak neki kis részek.

Az Arsenicum evés az emberekről terjedt és nyert

az állatok táplálásánál alkalmazást, és ez a szokás németek által lakott hegyvidékekről származik, ott mert a tüdő tevékenységét könnyíti, mert az olyan egyének, kik Arsenicum albumot kis mennyiségben esznek, könnyebben táplálkoznak, az állatoknak is adni kezdték, hizó állatoknál alkalmazván először is. Innét is terjedt ezen szokás Angliába és Oroszországba és ez utóbbi helyen mint halljuk a lovak még „urak” által is ezen szerrel hozatnak conditióba és az úgy látszik ein Toilette-Gegenstand des Stalles lön Oroszországban.

Németországban egy pár ember, kinek nem sok dolga lehetett, utóbb fölcaptak az Arsenicum apostolainak, Kapp például a saját magán tett kísérleteiről helyesen következtetett azon súlygyarapodásra, mely Arsenicummal a hizó ökröknél a gazda (?) előnyére (?) elérhető; foglalkoztak még néhányan, a többek közt Weiske, ki két juhot használt kísérleteire.

Ez utóbbit azok, kik ezen borzasztó mérgezőnek a gazdasági állatok étetésénél való alkalmazásának szószólói voltak, gyakran idézték és reá hivatkoztak, pedig ezen kísérletek azelőtt, ki erről kissé behatóan gondolkodik, épen olyanoknak tekinthetők, melyek az Arsenicum gazdasági használata ellen beszélnek. Nevezett 0.005 azaz öt ezred grammal kezdette meg kísérletét és ezen adagot egész 0.1 azaz egy tized grammig emelte és tapasztalta, hogy ez a maximum; ha ennél több adatik, az Arsenicum mérgező hatása azonnal szembetűnővé válik. Mint tapasztalást azt is említhetjük, hogy a szokott mennyiségtől való bármilyen eltérés azonnal étvágycsökkenést szül.

Kérdjük tekintettel a fentebbiekre lehetne-e ajánlani, hogy istállóban, cseléddel ilyen eljárás fogatosítottassék? még hizó állatnál is szabad-e a gazdát ilyesmire bátorítani? Egy elhibázása az adagnak nem okozna-e több kárt, mint a mennyi haszon ezen az áthasonítást bizonyos ideig fokozó szer alkalmazásából egész összegében várható? Végre rendőri tekintetben azon veszélylyel szemben, mely hanyagság vagy roszlelkűség folytán előállhat, meglehet-e ennek alkalmazását engedni?

Megvagyunk róla győződve, hogy a tisztelt olvasó vélünk együtt azt fogja mondani — *nem, azt szigorúan tiltani kell*, tiltani kell az elmondottakért, de tiltani kell azért még hizó istállóban is, mert használata nem neveli, hanem fogyasztja az izmok elzsirosodása folytán a hús mennyiségét és értékét.

De kérdjük nincs más indok csak az elmondott, mi az Arsenicum használatának eltiltását igazolja? Van még pedig azt hisszük elég nyomatékos. Weiske tanár kísérletei az egyik 16, a másik 20 napig tartottak, de nem folytattak egy négy hétig tartó hizó állatnál campagnen át, de ha folytatva lettek volna, ha azok végeredményükben pozitívek, kérdjük tenyésztésre alkalmazott vagy olyan állatok, melyek erejükkel hosszú időn át kell hogy szolgáljanak, táplálásánál a hizó állatnál tapasztaltak zsinórmértékül szolgálhatnak-e?

Az iménti kérdésre ismét *nemmel* felelünk, a hizó

állat ha kész levágtatik, ha szervezete megromlott az nem jó tekintetbe, de másképp vagyunk a többi haszon állatokkal, másképp különösen a lóval.

A lónál az Arsenicum megrontja az emésztő műszereket, tönkre teszi annak idegzetét és az olyan ló, melynek idegzete eltompult, mely ennél fogva a buta csiráshoz lesz hasonló, mely enni nem tud, mely a leggondosabb étetés mellett sem táplálkozik, hasznavehetetlen; azért az olyan vevő, ki Arsenicum segítségével jó conditióba hozott bármi kitünő képességű lovat vásárol, mindenesetre *megcsalattott*.

A practicus angolok, kik minden előnyös eljárást utilizálni törekednek, nem viszik az Arsenicumot a hizó istállókba és *szigorúan büntetik* annak alkalmazását; rólok példát vehetünk.

Az Arsenicumot más célra mint gyógyszerelésre használni nem szabad, káros állatok mérgezésére fölösleges, azért annak árulása a legszigorúbban tiltandó volna és legfőljebb tömőknek, kik gyűjtemények számára conserválnak állatokat, de ezeknek is csupán gyógyszertárból orvosi vevényre kis mennyiségben kellene azt kiszolgáltatni és azokat, kik ez ellen vétének, fogság és pénzbírsággal kell sújtani.

Ily módon lehetlenné tennék a kocsisoknak, hogy hozzá jussanak és igen megnehezítenék az Ung és Zemplén megyei fűrtös haju kaftanos kupeczeknek, hogy ezen mérég segítségével csalják meg azon szegény vevőket, kik hozzájuk vetődnek.

Az orosz lovakat illetőleg pedig? — ott az Arsenicum étetést tiltani nem tudjuk és ezekre nézve csakis tanácsot adhatunk, mely úgy hangzik: „tisztelt olvasó ne vásárolj orosz lovat.”

Tormay.

Rendészeti és törvényszéki esetek.

Közli *Dr. Czako* tanár.

(III. folytatás.)

I.

Tekintetes Tanári Testület!

...á.....e.....gyógyszerésznek a nagymélt. földm., ipar- és keresk. m. k. ministerium f. é. jan. 16-án 927. sz. a. kelt leiratával ide áttett indítványát a chlörgáz fejlesztéséről és fertőtlenítésre való alkalmaztatásáról, a tekintetes Igazgatóságnak f. é. jan. 18-án 35. sz. a. hozzáam intézett felszólítása folytán átolvasván, van szerencsém arról az alábbiakban tenni meg jelentésemet.

A nevezett gyógyszerész által ezen indítványban elmondottak a következő pontokba foglalhatók össze:

1. Kormányrendelet által a marhavész ellen, gyógy- és fertőtlenítő szerül, a chlörgáz lett ajánlva, mely chlór-mészből kénsavval fejlesztendő.

2. Az ily módon fejlesztett chlörgáz azonban sem minőség, sem mennyiség tekintetében nem felel meg a célznak.

3. Czélszerűbb lenne tehát a chlörgázt chlór-savas káliumból sósavval fejleszteni, mi mellett még az olcsóság is szól.

4. Járvány alkalmával minden gazdának az ily módon előállítandó chlörgázt kellene fertőtlenítésre alkalmazni; sőt az átútaszó emberek, barmok, szekerek is, egy e célra épített bódében, habár 5 perczig is, ki lennének ezen gáz behatásának téve.

A dolog egyszerűsítése kedvéért, legyen szabad véleményemet e pontokra alkalmazva adnom meg.

Ad 1. Jelenleg nincs érvényben Magyarországon oly kormányrendelet, mely marhavésznél akár gyógy-, akár fertőtlenítő szerül a chlörgázt ajánlaná. Az 1874. évi XX-ik tcz.-hez kiadott szabályrendeletben a chlörgáz föl sincsen említve, valószínűleg azért, mert

a) a legújabb időben tett kísérletek alapján több oldalról igen erősen kétségbe vonják annak ragályellenes hatását;

b) a vele való bánás szakértőt vagy legalább intelligens embert igényel;

c) a légző szerveket igen erősen megtámadja, s az emberek és állatok egészségét sőt életét is veszélyezteti;

d) az előirt fertőtlenítés szigorú keresztülvitele mellett fölöslegessé válik a chlörgázzal való füstülés.

Ezzel tulajdonképen már meg volna felelve a nevezett gyógyszerész ajánlatára; miután azonban kimerítő jelentéstételre vagyok felszólítva, a többi pontra is reflectálni akarok.

Ad 2. Oly államokban, melyekben a chlörgázzal való füstülés marhavésznél föl van véve a fertőtlenítő eljárások közé, nem kizárólagosan van az ajánlva, hanem csak a többiek egyikével felhozva, de rendesen azon hozzá-tétellel, hogy ha a chlörgázt nagyobb mennyiségben kell fejleszteni, akkor czélszerűbb azt chlór-mész helyett barnakőből és konyhasóból állítani elő só- és kénsavval.

Minőség tekintetében bármelyik módon előállított chlörgáz megfelel a célznak. Hogy a chlór-mész könnyen felbomlik alchlórossavas mészre és chlór-calciumra, az nem hátrány, sőt épen e tulajdonsága miatt alkalmas maga a chlór-mész is desinficiálásra, amennyiben magától is folyton szabad chlórt fejleszt. Ezen sajátosságát pedig a chlór-mész hosszabb időn át megtartja; de különben is köteles a gyógyszerész vagy droguista mindig jó minőségű chlór-mészt szolgáltatni, melyet szagáról bárki is könnyen megítélhet. A chlór-víz gyors bomlékonysága, (melyről az indítvány szintén említést tesz,) kétségtelen, de ezen készítmény a fertőtlenítésnél ma már alig vétetik valahol igénybe, s ha igen, akkor mindig frissen kell készíttetnie a gyógyszerésztárban.

Mennyiség tekintetében csakis az olcsóság vehető figyelembe: mert ha a chlörgáz fejlesztéséhez szükséges szerekből nagyobb mennyiséget veszünk, a gázfejlés is arányosan fokozódik.

Ad 3. A chlór-gáznak chlór-savas káliumból sósavval való fejlesztése tehát csakis olcsósági szempontból lehet előnyösebb. E részben csak úgy lehetne egészen lelkiismeretes véleményt mondani, ha egy bizonyos árú chlór-savas káliumból és sósavból kifejlesztett chlór-gázt a legcsekélyebb mértékben megmérnénk s a többi említett módokon ugyanannyi árú szerekből előállított és szintén pontosan megmért chlór-gáz mennyiségével összehasonlítanók. Ezt azonban csak jól felszerelt laboratóriummal rendelkező vegyész tehetné meg. Az általam tett idevágó kísérletekből csak hozzávetőlegesen mondhatom, hogy ugyanoly mennyiségű chlór-gáz előállítása chlór-savas káliumból csakugyan olcsóbbra kerülhet, mint a többi módok szerint, de mégsem oly kevésbe, mint a nevezett gyógyszerész állítja; mert először is, ő a szükséges szerek érárt kevesebbre tette, mint azokat a főváros egyetlen megbízható drogueriájából nagyban megszerezhetni (1 fjt 20 krra 1 fjt 68 kr. helyett), a gyógyszer-tári árnál pedig sokkal kevesebbre, — s másodsor az ő általa megszabott mérték szerinti chlór-gázfejlesztés 6 órára 3¹/₂ krajczárba kerülén, lehetetlen, hogy egy gazdának fertőtlenítő szere egy egész hónapra „nem kerülne 10 krra sem.” — Az árkülönbség semmi esetre sem lehet nagyon jelentékeny a különféle chlórfejlesztési módok közt, miután mindenik, e célra alkalmazható szer a legolcsóbbak közé tartozik.

Ad 4. E pontra már főnebb (ad 1. a) b) s különösen c) d) alatt) megfelelek, de főlemlíthetem még azon tény, hogy oly levegő, mely 1% chlór-gázt tartalmaz, az ember és állatok halálát idézheti elő, sőt lovaknál és juhoknál már minimális mennyiség is a légutak betegségeihez vezet. Másrészről pedig a chlór-gáznak fejős tehenekre való behatása ezek tejét hosszabb időre élvezhetlenné teszi.

Budapest 1878. január 24.

II.

Tekintetes Tanári Testület!

A nmélt. földm., ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium m. é. december 1-én 27836. sz. a. kelt rendelettel néhány ügyiratot s azok közt egy veszettség gyanújában állott kutyáról szóló bonczjegyzőkönyvet küldött le az intézeti igazgatóságához azon felhívással, hogy ez a tanári testület szakvéleményét minélelőbb terjeszse föl a nm. ministeriumhoz az iránt:

1. Valjon az iratok közt levő bonczjegyzőkönyvben felhozott jelekből teljes biztossággal megállapítható-e a bonczolt kutyának veszettsége?

2. Valjon az ebdüh ragályozás útján továbbterjeszthető-e oly módon, hogy a veszett kutya által más ebek nem maratnak meg, hanem csak leterítettek?

3. Ezen ügy nekem adatván át véleményes jelentéssel végett, midőn e tekintetben tiszteletteljes véleményemet nyilvánítanám, legyen szabad a tényállást néhány szóval jeleznem:

M. évi augusztus 16-án egy hivatalnok kutyája az ottani utcákon és sétatéren szaladgálva több (13) más ebet megtámadott és részint leterített, részint meg is mart, azonkívül még egy leányt is megharapott. Mindezek miatt az illető kutya a hatósági közegek által gyanúsnak találtván, az ottani gyepmesternek adatott át őrizet és szemmeltartás végett, hol két nap mulva az alább említendő gyanús tünetek között elhullott. A többi leterített és megmart kutya szintén a gyepmester őrizetére bízott; mihelyt azonban az ezeket megtámadott s csakhamar elhullt ebek felbonczolásánál constatálva lón, hogy az csakugyan veszettségben hullott el, amazok kiirtása is hatóságilag elrendeltetett. Ezen hatósági rendelet ellen fölebbeztek az illető kutyák némelyikének tulajdonosai, állítván, hogy kutyájok ama gyanús ebtől pusztán csak leterített, de meg nem sértetett, s eként semmi aggodalomra nem találnak okot állataiknak megtörténhetett ragályoztatása miatt. Ennyi röviden a tényállás. Az elhullott gyanús eb bonczolatárai fölvevett jegyzőkönyvből csak a következő főbb pontokat emelem ki:

Az orr felduzzadt, az alajk helyenkint felharapdált, a nyelv csúcsán és szélein folytonossági hiányok, a gége és légső nyákhártyája helyenkint belövelt. A vér kátránszerű. A bárzsingban, vékony és vastagbelekben, de különösen az erősen kitágult gyomorban, tömérdek szalma, föld s egyéb emészthetlen anyag, a gyomor nyákhártyája a nyombéli részen vérdús (s talán vérömlenyeket is mutat „echimotisch injicirt”). A lép, máj, vesék, a hólyag nyákhártyája, a herék és ondózsínórok vérdúsak.

A tulajdonképeni bonczleleten kívül föl van még a bonczjegyzőkönyvben az állaton még az életben észlelt néhány tünet is említve, melyek közül a legjelentékenyebbek: az állkapocs hűdése, bő nyáleválasztás, nagy nyugtalanság, szalma és egyéb emészthetlen tárgyak utáni nagy étvágy, heves faldosás és harapdálás a ketrecz vasrácszatán és a jellemzően megváltozott hang ugatás alkalmával.

Ezek után áttérek a nm. ministerium által föltett kérdésekre, melyekre az imént előadottak nyomán a következőkben van szerencsém véleményemet a tekintetes tanártestület elé terjeszteni:

Az 1-ső kérdésre, hogy valjon a bonczjegyzőkönyvben felhozott jelekből teljes biztossággal megállapítható-e a bonczolt kutyának veszettsége? — igenlőleg felelhetni. A bonczlelet már magában is meglehetősen biztos támpontokat nyujtana arra nézve; a hozzá csatolt az élön észlelt néhány jellemző tünet által támogatva pedig egészen kétségkívüli tette azt, hogy az állat valóban veszett volt.

A 2-ik kérdést illetőleg, hogy valjon meg nem maratása esetében csupán a leterítés által is, ragályozás útján tovább terjeszthető-e az ebdüh vagy nem? — véleményem oda irányul, miszerint pusztán a leterítés által az ebdüh ragályozása semmiképen meg nem történhetik; mi mellett azonban még mindig kérdéses marad, hogy

valjon a leterítés alkalmával nem ejtett-e a dühös állat a megtámadotton valami, habár csak csekély, a tulajdonos által észre nem vett sértést is.

Dr. Czako Kálmán,
tanár.

Kisebb közlemények.

Borjutorz.

Múlt évben Heibing Antal uradalmi állatorvos egy borjutorzot küldött be intézetünkbe, s a mellékelt levelében írja, hogy Vajka községben egy tehén ellési esetéhez hivatva, annak méhhüvelyéből fekete színű s a vékonybellekhez hasonló képletet látott kilógni. A közelebbi vizsgálatnál a méhben nyers húsrá és csontra akadt, s miután meggyőződött, hogy itt segítségről szó sincs s a tehén jó karban van, azt tanácsolta tulajdonosának, hogy vágja le es a húsát értékesítse. Ez megtörténvén, az állat felbonthatásánál a méhanyán rendellenességet nem észlelt, azonban benne nagyságra nézve ugyan kifejlődött, de a rendes képződéstől igen sokban eltérő borjutorzot talált, melyet mi közelebbi vizsgálat alá véve, a következő eltéréseket észleltük rajta:

A mell- és hasüreg hiányzik. A zsigerek szabadon lógnak a törzsön. A gerincoszlop előre görbült és pedig az első hátsigolyától a farksigolyáig egy ívalakú görbületet képez. A fej nagyobb a rendesnél, azonban szabályos alakkal bír s a nyakkal együtt hátra van görbülve. A lapoczkák megfordítva függenek össze a törzsszel, nevezetesen külső felszínük befelé s felső végük lefelé fordult, miáltal a mellső végtagok a test hátrésze felé irányozvák s ezek között a hátragörbült fej foglal helyet. A hátsó végtagok szintén hátrafordultak s egész a mellső végtagokig érnek. A fark rendes. A mellkas kifordult. A has- és melltájnak megfelelőleg a bőr hiányzik s ennek környékén egy sötét barnás szegély látható, hol a test többi részeit bevonó bőr savóshártyába megy át. A hasfal izmai egészen hiányoznak. A bordák mindkét oldalt ugyan rendes számúak, de megfordított irányban vannak elhelyezve; — látszólag a bordáknak a gerincsigolyákkal való egyesülése táján lenne a szügycsont, azonban ez hiányzik, s a bordák másik végei, melyek hátra felé fordultak, a szegélyt képező bőr alatt 2 ctmnyire porcz útján vannak egymással összekötve, s mindkét oldalt a szügycsontnak csak nyoma látható. Jobb oldalt a 3., 4. és 5-ik borda alsó vége egymással erősen össze van növe. A szív nagy, fala mindkét gyomrocsnál egyenlő vastagságú. A Botallféle vezeték még megvan. A hátsó aorta a gerincoszlop mellett kanyarodva megy a medenczeürbe. A tüdők fonnyadtak. A légcső rendes. A kedeszmirigy nagy. A rekeszizom hiányzik. A bázsingból egy 25 ctmnyi hosszú, zsákszerű kítárgulat folytatódik, mely az oltónak felel meg s zöldes, sűrű, pépszerű anyaggal telt; ebből szintén 25 ctmnyi hosszú bélrészlet vezet a végbélhez, melynek hátsó vége 6 ctm. hosszúságban erősen megszűkül. A lépnek csak nyoma

látható. A máj két véredény útján köttetik össze a törzsszel; — egyik a köldökviszér, mely a hasüreg hiánya miatt szabadon van, s csak a medenczetájón van kötőszövet által a testhez erősítve, s innen 35 ctmnyi hosszú edényt képezve belenyilik a májba, a másik pedig a hátsó üres visszér, mely a májból indulva ki szintén egész szabadon megy s a szivbe nyilik. A máj különben nagy. A vesék nagyok, vérdúsak, mállékonyok s valamint a húgyhólyag is szintén szabadon fekszenek. A húgycső rendes. A himvessző igen satnya. A szeméremtájón kis herezacskó észlelhető s ez előtt 7 apró csecsbimbó tűnik fel.

Sequens Ferencz,
tanársegéd.

Egy kevésbé ismert fajelegy.

Az állatorvosi tanintézetben nem egyszer képezte vita tárgyát az a kérdés: párosul-e a bivaly a szarvasmarhával, s ha igen: eredményes-e párzásuk vagy nem?

A szaktársak közül azok, kik tapasztalatokat oly helyen gyűjtöttek, a hol kevés bivaly tenyésztetik, rendszeren oda nyilatkoztak, hogy a bivaly a szarvasmarhával egyáltalán nem is párosul; mások a párosulást nem tagadták, de annak eredményes voltában kételkedtek, a meny nyiben ily úton származott fajelegyet nem láttak. Alulírott azok közé tartozott, kik a párzás eredményes volta mellett bizonyítottak.

Okot erre alulírottnak az szolgáltatott, hogy Erdélyben jártában teheneket s ökröket látott, melyek a valódi bivalyhoz feltűnően hasonlítottak. Ezen állatok fejének koponyai részlete gömbölyded volt, a szarvak nagyon vastagok, számos gyűrűzettel ellátottak, laposak s hátrafelé görbültek voltak.

Számos bivalyt tartó gazdát kérdezett meg alulírott ebben az időben, de határozott feleletet nem kapott.

Ujabb időben Segesvárt és vidékén előbb említett állatokhoz hasonlókat látván, több alkalommal tudakozódtam azok származása felől. Egyes parasztgazdák oda nyilatkoztak, hogy kérdéses állatok moldvai eredetű szarvasmarhák, mások pedig határozottan azt állították, hogy azok a bivaly és szarvasmarha keveréséből származott egyedek. A megkérdezettek között nem egy volt olyan a ki határozottan állítja, hogy látta, miszerint a bivalybika párosodott az üzekedő fehér tehénnel, tudja hogy az meg is vemhesedik s legtöbbször az anyához inkább hasonló himutód az eredmény. Hasonló nyilatkozatot halottam a megye egyik legintelligensebb emberétől is.

A megkérdezettek között — ha emlékem nem csal — két vagy három oláh gazda azt is állítja, hogy a fehér bika az üzekedő bivalytehénnel szintén eredményesen közősül s hogy az utód inkább a bivalyhoz hasonlít.

Részemről ha csak azt venném is tekintetbe, hogy a bivaly is a Bos (tulok)-félék közé tartozik, s azt, hogy a Yak a szarvasmarhával eredményesen párosul; továbbá ha összevetném ezt azzal, hogy akár a Yak akár a bivaly

medencze alakulása s a nemző szervek boncz- és élettani viszonyai nevezetesebb eltéréseket a bos taurus ugyan-ezen szerveitől nem mutatnak: nem volna okom ma se régebben hangoztatott állításomtól elállani.

Most azonban abban a helyzetben vagyok, hogy kimondhatom, miszerint én magam is *láttam*, hogy a bivalybika a fehér tehenet megüzi s hogy eredményesen üzi meg, azt mint biztos dolgot, igen intelligens, szavahihető ember saját gazdaságában itt Küküllő megyében észlelte.

Nem bírván azonban biztos, kísérlet útján megállapított adattal arra nézve, hogy valóban a bivalytól származik-e hát a létrejött utód, természetes, hogy az ilyen faj elegynek látszó állatokat mint valóban ilyeneket — nem pertractálhatom; továbbá azt sem határozhatom meg, hogy egy ilyen fajelegy ép úgy nemzéseképtelen-e mint az összvér. Ha biztos adatnak jöhetnek birtokába, nem mulasztom el azt körülményesen ismertetni, leírván egyszersmind a kérdéses kevéssé ismert fajelegyet is.

Tekintetes Szerkesztő úr!

E hó 17-ikéről kelt „Egy kevéssé ismert fajelegy” című közleményemben oda voltam bátor nyilatkozni, hogy a bivaly a szarvasmarhával eredményesen párosul, s hogy az általam látott — a bivalyhoz nagyon hasonló — állatok valószínűleg ily nemű párzásból származó fajelegyek.

Ma érkezett kezemhez a „Földmívelési Érdekeink” 41-ik száma, s ennek „Különfélék” rovatában olvasom, hogy Békessy tanár Debreczenben egy ily fajelegyet (mint a cikk nevezi: összvért) lefénképeztetett, s azt magyarázó szöveg kíséretében egyeseknek szétküldötte. Ez a körülmény reám nézve annyival inkább örvendetes, mert állításom mellett bizonyít. Két dologra vagyok azonban kíváncsi, nevezetesen 1-ször arra, hogy a kérdéses fajelegy (összvér) kísérleti módon jött-e létre, vagy csak úgy véletlen-váratlan;

2-ször arra: vajjon a bivalyhoz hasonlít-e inkább az utód vagy a fehér marhához?

Hitem szerint nevezett fajelegyet valóban érdekessé az a körülmény tenné, ha kísérleti módon jött létre, a mennyiben ekkor valódi bizonyítékot képezne arra nézve, hogy a bivaly és a fehér szarvasmarha eredményesen párosul. Részemről nem kétkedem benne, de hiába, többen vannak olyanok, a kik kételkednek.

Ha kísérleti úton jött létre a kérdéses fajelegy, tárgya lehet további — a nemzőképességre vonatkozó — kísérletnek; ellenkező esetben nem bizonyít erőbben, mint az általam felhozott esetek, a melyek minden megbízhatóságuk mellett sem valódi, kétségtelen factumok.

Nem a prioritás vindikálásának szempontjából irtam

utólag e sorokat, de azért kérem azoknak becses lapjában tért adni.

Szegsvár 1879. október 19.

Krausz,
megyei állatorvos

K ü l ö n f é l é k .

Penészes liszt általi mérgezés Egy molnár három tehene hirtelen megbetegedett, nagyfokú lázat, a fejnek nagy bágyadtságát, teljes étvágtalanságot, kevés szomjat, székrekedést mutatván s időnkint nyögven. Egyik tehenet a megbetegedése után csakhamar levágtak. A másik kettőt lenmagfőzettel s kevés Glambersóval gyógykezelték. A következő napon betegségük súlyosbodott s a fenebbi tünetekhez heves hasmenés társult. Harmad napra azonban javulás, az 5-dik napra a gyógyulás állott be.

A betegség okának kutatása által kiderült hogy a molnár a malmának alapos kitisztogatása alkalmával öszsesőprött lisztet részben a teheneknek adta. Ezen eledel merev kenyértészta-hoz hasonló, részint kékes szürke, részint zöldes színezetű volt, savanyún reagált s gombákkal áthatva volt. Ezen esetet *Fischbach* ker. állatorvos észlelte.

(*Mittheil. a. d. Th. Prax. pro 1877/8.*)

—y.

A marhavész behozatalának meggátolása tárgyában a földmívelési ministerium azon esetre, ha a külföldön kiűtött marhavész meggátolása tekintetéből szorosabb határozás elrendelése válik szükségessé, az ország harmincz határszéli megyéjét térképileg felvételre és ezen térképekbe, különös tekintettel a fontosabb pontokra és környékben megközelíthető átkelési helyekre, az igénybe veendő katonaság által őrzatok útján biztosítandó helyeket és utakat különösen bejegyeztette. E térképek, a megye elzárására szükséges katonaság létszámának pontos meghatározásával az ország valamennyi törvényhatóságával közölve lettek.

Értesítés a keleti marhavész állásáról s egyéb ragályos és járványos állati betegségekről, október hó 15-től bezárólag október hó 22-ig.

1. Magyarország területe vészmentes.

2. Horvát-Szlavonországban uralg a marhavész a károlyvárosi alispánság területén Zamrsje és Novaki községekben, a krapina-topliczai alispánság területén Krapina községben; ujolag kiűtött a károlyvárosi alispánság területén Blatnica és Mekusje községekben, a jastrebarskai alispánság területén Jaska és Breznik községekben; a zágrábi alispánság területén Podgradje községben, végre a krapina-topliczai alispánság területén Radakovo községben.

2. A horvát-szlavon katonai határörvidéken pedig a marhavész a rakovaci kerületben Mekuse, Turn, Svarka, Felsőtrebinje és Brezovagla községekben; az ogoluni kerületben Skradnik és Józsefvölgy községekben, a kostanjevaci kerületben Drage, Kesere és Radatovici községek-

ben; ujolog kiütt az ogolini kerületben Plaski, Generalskistol, Munjava és Poninoc községekben, a rakovaci kerületben Vukmanic községben.

3. A fiumei tengerészeti hatóságnak távirati jelentése szerint Fiumében és vidékén az állategészségi állapot teljesen kielégítő.

A magyarországi hasznos háziállatok közt uralgó ragályos és járványos betegségek rovatos kimutatása:

Megye	Község	Az állatok faja és darabjainak száma	A kór megnevezése	Elhullott vagy gyógykezelés
Árva	Krasznahorka	7 db ezmarha	tüdővész	ovóvok elhullott
Bács-Bodrog	Bácsfalu	1 „ „	himlő	„
	Bokod (Göböl)	2 „juh	lépfene	„
Borsod	Finke	8 „ sz.marha	takonykór	kiirtott
	Szent-Péter	1 „ „	„	„
Brassó	Mindszent	1 „ sz.marha	lépfene	elhullott
	Sz.-Fehérvár	2 „ „	takonykór	kiirtott
Csik	Recze	3 „ sz.marha	lépfene	elhullott
	Hajdu	1 „ „	takonykór	kiirtott
Kis-Küküllő	Zágor	6 „ bivaly	lépfene	elhullott
	Pest - Pilis - Solt-Kis-Kun	2 „ „	takonykór	kiirtott
Sáros	Budapest főv.	1 „ sz.marha	tüdővész	„
	Uj-Pest	2 „ „	takonykór	„
	Soroksár	1 „ „	„	„
Somogy	Varjufalva	1 „ „	„	„
	Zila	26 „ juh	himlő	gyógyk. elhullott
Szepes Ung	„	1 „ „	lépfene	„
	Golniczbánya	39 „ juh	himlő	„
	Hosszúmező	1 „ „	takonykór	kiirtott
Vas	„	9 „ „	lépfene	elhullott
	Nagy-Geöcz	3 „ „	„	„
	Császlócz	2 „ „	„	„
	Eéthely	1 „ sz.marha	„	„
	Füztü	1 „ „	„	„
Zala	Pórási	több sertés	„	„
	Nemesmag	„	„	„
	Repczelak	1 „ sz.marha	„	„
	Muraszerdah.	1 „ „	„	„
Zemplén	Hegymagas	1 „ „	„	„
	Izbugya	3 „ „	tüdővész	„
	S.-A.-Ujhely	1 „ „	takonykór	kiirtott
	M.-Jesztreb	30 „ juh	himlő	elhullott
	Tavarna	2 „ sz.marha	lépfene	„
	Sztarina	1 „ „	„	„
	Harkály	2 „ „	„	„
	Megyaszzó	1 „ „	„	„
	Sztropko	10 „ juh	himlő	„
	Szálnik	60 „ „	„	„
Brusnyicza	3 „ „	„	„	

Jegyzet. I. A ragályos és járványos állati betegségekre vonatkozólag az 1859. évi 32592. sz. belügyministeri szabályrendelet megfelelő §§-ai alkalmaztatnak.

II. A keleti marhavész kivételével azon ragályos és járványos betegségek, a melyek a mult heti kimutatásban befoglaltattak és ezen értesítésben elő nem fordulnak, megszünteknek tekintendők.

5. Az osztrák tartományokban uralgó marhavész Krajnában a littai kerületben Stangenpolane, Videm, Bukovitz, Martinsdorf, Hruska és Sagorica községekben, a gurfeldi kerületben Rova, Druska, Slince, Ober-Nassenfuss és Landsfrass községekben, a rudolfswerthi kerületben Perpance, Felső-Dobrava, Plesivca, Alsó-Warenberg, Nagy-Liplach, Weindorf, Ceronc és Hönigstein községekben, a tschernembeli kerületben Dragomelsdorf és Berecavas községekben ; továbbá Stájerországban uralgó a mar-

havész a pettaui kerületben Dollitschen községben, a leibnizi, rakersburgi és feldbachi kerületekben.

Kelt Budapestén, 1879. évi október hó 22-én.

26886. sz. *A földmivelés-, ipar és kereskedelemügyi m. kir. -ministerium állategészségrendőri osztálya.*

Romániából vagy Szerbiából eredő juhoknak és kecskéknek Magyarországon való átszállítása tárgyában a földmivelési ministerium közlése, hogy minden egyes szállítmányra a ministerium külön engedélye kérendő ki; a Magyarországon való átszállítás csak vasuton vagy gőzhajón egyhuzamban és átrakodás nélkül eszözlendő. — Az átviteli engedély csak azon esetben adatik meg, ha a szállítmány tulajdonosa azon ország kormányának engedélyét felmutatja, hova a szállítmány szánva van. A bejövetelell állomásokon a konzulatusi láttamozással fölszerelt egészségi igazolványok, valamint az engedélyezett szállítmány azonossága megvizsgálandó és az igazolványok a vesztegintézet vagy szemléllő bizottság által, ha rendben találatnak, láttamozandók.

A borsókára vonatkozólag *Dr. Pauli* körállatorvos azon tapasztalást tevő, hogy az utóbbi években a berlini piacokra gyakrabban hoztak borsókás disznóhúst, mintsem azelőtt. *Pauli* állítja, hogy az olyan hús színre nézve nem különbözik az egészségestől; rendesen azonban s kivált ha nagyobb mennyiségben van jelen a húsban, ez vi-zenyősen átvödött, lazább, lágyútt s a metszlapon nedves, fényllő. Fris húsban a borsóka gombostűfej egész borsó mekkoraságú hólyagcsaszerű ösmeretes alakjában lép fel; a sózott és füstöll húsban azonban s a kolbászokban is, kemény, szürke bágyadtan fényllő csomócskákat képez. — *P.* egyszersmint azt észlell, hogy az Oroszországból bevitt disznók igen gyakran borsókásak. De miután a kereskedők a Poroszországba beviendő állatokat még a megvétel előtt megvizsgálatják s csak olyan disznókat visznek be, melyek borsóka menteseknek taláttak: ebből az következik, hogy az Oroszországból kerülő disznók e tekintetben is különös ellenőrzést igényelnek. Másrészt pedig azon ösmert tapasztalás is bebizonyúll, hogy az élő disznókon tett vizsgálat nemleges eredménye még nem jogosít arra, hogy azok borsóka mentesek lennének. (Ugyanott).

Szerkesztői közlemények:

L . . . i Gy. úrnak M.-Ovár. Szives sorai folytán tudatjuk, hogy a „K. K.” részére beküldött előfizetési díj a jul.—decz. félévre szöll. *A kiadó hiv.*

K . . . J . . . úrnak Gy.-Szt.-Miklós. Hozzánk intézett sorait csak jövő számunkban közölhetjük. *A szerk.*

F. L. úrnak R.-Komárom. Lapja ügyében intézkedünk. *A kiadó hiv.*

P. J. úrnak Békés-Gyulán. Az „Állatorvos Egy-let” ügyét illetőleg tett kérdésére van szerencsém tudatni, hogy az annak megalakítására kiküldött bizottmány f. hó 4-én fog ülést tartani. *A szerk.*